

Lo Catalanista

Setmanari defensor dels interessos morals y materials de Catalunya

La correspondencia al Director. | Los originals no 's tornan.

DIRECCIÓ, REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ

Calderón, 36.

Representació Administrativa á Barcelona

Llibreria de Alvar Verdaguer Rambla Mitj, 5

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Sabadell. 2 rals al mes.

Fora. 8 " trimestre.

Un número sol. 0'20 ptas.

Anuncis á preus convencionals.

CALENDARI CATALÀ EFEMÉRIDES CATALANAS-1896-POESIAS Y ACUDITS

Forma un block de 730 planes de lectura recreativa

DELS PRINCIPALS

ESCRITORS MALLORQUINS, VALENCIANS Y CATALANS

PREU: UNA PESSETA

Tarjas de fusta alegóriques fabricadas expresament per aquest Calendari

A 1'50 Y 1'25 PTAS. UNA.

Los encàrrechs, al engrós. deuen dirigir-se á la Imprenta
LA CATALANA, Dormitori de S. Francesch, 5. Barcelona.

DEMANANT JUSTICIA

Catalunya s' es adonada que á causa de las deficiencias de l' actual lley de quintas y en virtut dels abusos y lladronicis del caciquisme sostingut pel funest sistema centralista que arruina y deshonna á n' aquesta desdijada Espanya, los catalans contribuim d' uns quants anys ensà

ab una irriquant desproporció en lo servey militar fins al punt de que pot demostrarse ab datos certs y de una manera que no admet dptes qu' enguany Catalunya ha donat al govern mes de 2300 soldats mes dels que li pertocan, segons lo seu número de minyons sortejables.

Al descobrirse tant tremenda iniquitat la Associació Popular Regionalista, tot seguit ho feu públich y ho posá en coneixement del ministre de la Guerra com també dirigí una comunicació á cada una de las quatre diputacions de Catalunya pera que reclamessen justicia devant los poders centrals.

Lo senyor Azcarraga respongué molt atent á la comunicació de dita Associació y las Diputacions provincials també respongueren oferint ocuparse de tan important assumpto, pero com lo senyor ministre de la Guerra te prou feyna á enviar joves al matadero de Cuba, y las diputacions provincials son fetas á imatge y semblansa del centralisme, es de temer que sas gestions no sigan prou atesas ó prou enérgicas pera impedir que un assumpto que representa la vida ó mort de nostres germans y de nostres fills y per consegüent la desolació de milers de familias, quedi com vulgarment se diu sota la taula, es precis fer alguna cosa mes, es precis que ja qu' es assumpto del poble que se n' encarregui 'l mateix poble, y que unintse elami enérgicament empenyent á las diputacions y exigint la deguda reparació á la injusticia de qué es víctima.

A aquest fi totas las Associacions que representan interessos morals ó materials d' aquesta ciutat que á falta dels verdaders gremis destruhits pel centralisme, son los genuins representants de Sabadell, com també los periódichs de la localitat al parar esment que d' aquets 2300 jovens catalans que serveixen indogudament n' hi ha molts d' aquesta ciutat, vehins, parents y amichs nostres que tal volta han ja donat la seva sang allá á la Manigua, acordaren dirigirse al Muncipi com á pare del poble pera que donés sa conformitat al acort pres de celebrar un *Meeting* convidant als ajuntaments dels partit judicial al obgecte d' elevar las conclusions que en lo mateix s' aprobin, á la autoritat corresponent y al obgecte també de que inseguint altres ajuntaments catalans iguals ó semblants procediments se logri sia una veritat práctica la d' igualtat á que tenim dret com espanyols.

Aprobat per lo Exm. Ajuntament l' acort de las Societats ha quedat acordat la celebració del esmentat *meeting* y s' ha publicat la següent

CONVOCATORIA

HABITANTS DE SABADELL Y SA COMARCA.—Per demanar justicia per las pobras familias catalanas y entre ellas las de nostra comarca que 's veuhen injustament separadas d' alguns de sos fills gracias á la terrible desproporció ab que contribueix Catalunya, comparada ab algunas provincias espanyolas, al contingent del exércit, se os convoca á una solemne REUNIÓN PÚBLICA que tindrà lloch avuy diumenge dia 29 dels corronts, á las 10 del dematí, en lo Teatre de Euterpe, pera donar-

vos las provas d' aqueixa nova desgracia que pesa sobre nosaltres y aprobar, entre tots, las conclusions que deuenh enviarse als poders públichs.

Comarca de Sabadell 27 de Desembre de 1895—*La Comissió Organitzadora.*

Per l' Excm. Ajuntament de Sabadell, l' Alcalde, Josepn Buxó Mariné; per la Lliga de Productors de Sabadell y sa comarca, Gabriel Margenat; pel Foment Mercantil Industrial y Agrícola, Baldomero Soley; pel Centre Català, Antoni de P. Capmany; per l' Associació de Catòlichs, Joseph Durán Tulóch; per lo Centre Sabadellés, Joseph Rifé, y Riva; per la Revista de Sabadell, Manel Ribot y Serra.

LO CATALANISTA donchs que també forma part de las Associacions y periòdichs iniciadors, recomana á tots los sabadellenchs y á tots los de la comarca de Sabadell que assisteixin á n' aquesta Reunió pública á fi de que un clam potent y viril s' aixequi d' aquesta ciutat que repercutint y reforsantse per totas las poblacions importants de Catalunya, travessi l' Ebro, arribi als poders centrals y obligui al govern á reparar la injusticia comesa sobre aquesta terra, sobre 'l poble català que be massa que sofreix y se sacrifica tolerant lo inhumà sorteig de personas, subjectantse á las injustas y odiosas quintas, flagell dels pobles y vergonya de la civilitació.

ANÁLISIS MORFOLÓGICH DE NOSTRA LLENGUA

PER LO

P. Jaume Nonell y Más S. J.

Al donar compte, poch temps ha, desde las planas de *La Renaixensa* de la monografia que ab lo títul de *Intensivos ó superlativos de la lengua catalana* publicá darrerament lo experimentat mestre y erudit filòlech Dr. D. Joseph Balari y Jovany, despues d' un atreviment com es, lo de declararnos partidaris de la llibertat que en materias gramaticals gosa tot aquell que la encerta per escriurer en català, llibertat á la que debém bona part del contingent dels que hi escriuhen, deyam que dit treball era, mes que una senzilla monografia acadèmica, una verdadera fita pera l' estudi complert d' una part interesantíssima de lo que algun dia, malgrat nostres desitjos de llibertat, ha de constituir una complerta gramática catalana.

Aixís mateix, paraula per paraula tornaríam á repetir lo escrit allavoras, avuy al donar noticia, ab verdadera satisfacció,

del llibre que ab lo titol de *Análisis morfológich de la llengua catalana antiga comparada ab la moderna* acaba de publicar lo P. Nonell de la companyia de Jesús. Y ho repetiríam ara mes fermes en nostre convenciment, una vegada llegits los següents termes ab que l' autor del llibre acaba lo rahonat prólech del mateix:

«Tant confós m' he trobat en aquest punt,—diu referintse á la impossibilitat de seguir cap sistema d' ortografia—que casi be m' haguera determinat á escriurer mon tractat en castellá, no solament perque la llengua castellana la tinch mes esversada, sinó també, y principalment, per la dificultat que la ortografia catalana me oferia. Si del análisis morfológich que he anat fent, he descubert alguna lley ortográfica, la he adoptada en ma escriptura. Fora d' aquest cas, he seguit la que mellor per ara m' ha paregut; sense, que vulla, emperó, defensar que sia ella la que dega prevaleixer. Aixís es que estich prompte á admetre qualsevol sistema que 'ls intel·ligents en la materia un jorn establesquen y per los escriptors de sa criteri sia acceptat.»

Moltas, innumerables han sigut las vegadas qu' hem sentit retreurer ab recansa la falta d' una gramática catalana, pero á nosaltres se 'ns acut preguntar: ¿ahont hem de buscarla? ¿á qui la podém demanar? y per últim, avuy ¿de que serviría? Cal recordar, en aquest assumpto, que 'l renaixement de nostra literatura, lo de nostra patria en general, gayre be com lo de totas, s' engronxa en lo bressol del art propiament dit; que si ha estés sas alas ho ha fet pe 'ls espays ahont ha trobat lloch pera sa potent imaginació y que quan ha probat d' espigolar dins las arts positivas no li han faltat may entrebanchs pera aborrirlo. ¡La gramática! Suposem-la feta, per art d' encantament, ja al reviscolar de nostra literatura: ¿que n' havian de fer aquells escriptors als quins la legislació obligava á escriurer sas obras pera 'l teatre en llenguatge *municipal*? Barradas que hauria trobat las portas de las escuelas; de que podia servir com no fos pera folrar ab sos fulls aquell obligat cartell del *No se permite hablar en catalan*? Fémla avuy y portém-la, no ja en cap lloch oficial,—d' aquestos per ara no cal parlarne—portém-la á una Associació de casa, á una Associació del carácter del Ateneu y servirá pera estendrer en sas cobertas una protesta escandalosa, befa viventa encarnada en sos firmants, que al mossegar rabiosos lo mugué que 'ls alletá, s' embrutan, mal-criats, en los bolquers

qu' enmatllevaren á la oficial gramática castellana. ¡Irresponsables criaturas!

Se'm dirá, que, afortunadament, aquestos son los mes poch; es cert; pero desgraciadament son en major número los que ab son indiferentisme han consentit y consenten aquest verdader crim de lesa patria. Heus aquí donchs perque es precis reconeixer com á bona aquella llibertat pera 'ls conreuhadors de nostras lletres ja que dedicats ab sos treballs á confondre als *protestants* y despertar als indiferents, no es possible exigir que acomodin sos escrits á una pauta, pera la confecció de la qual cal confessar que no hi hagut, per ara, ni temps, ni elements á propòsit.

Per aquest mateix motiu, es per lo que 'ns plau poguer donar á coneixer, mes que sia á títol de recomanació, un llibre com lo del P. Nonell, breu en preceptes, extens en demostració, — 292 planas de text atapahit—utilíssim com cap dels que fins are s' hagin pogut publicar pera que, ab treballs particulars d' aquesta mena *se vaja poquet á poquet unificant el dit criteri*—lo quin deuria presidir la redacció d' una gramática—*en els conreuhadors de la llengua y literatura catalana*.

Ningú, donchs, com lo mateix P. Nonell podia afirmar nostres conviccions en eixa materia y ningú tampoch com nosaltres nos pasará al devant en ser los primers en assegurar que ab ANÁLISIS com los que fá en aquest llibre, aquell *poquet á poquet* ab que diu pot anar unificantse lo sobredit criteri, sería un temps molt breu, si 'ls qu' han de cuydar de tals estudis ho fan ab la claretat y erudició del present y sobre tot ab la autoritat que 'n la materia te lo seu autor.

Es clar que sols á una exageració de modestia hem d' atribuhir algunas de las manifestacions que 'l P. Nonell deixa apuntadas, donchs si algú pot trobarse indecís al escriurer en nostra parla, no será segurament qui com ell manja, segons nostres noticias, lo grech y 'l llatí com a llenguas propias, l' alemany y l' inglés pera ensenyarne als altres y 'l castellá, que per confessió propia, te mes esversat que l' idioma en que hi escriu un llibre com lo que 's obgecte d' aquestas mal girbadas ratllas, en lo quin á mes d' estendrehi una profitosa preceptiva s' hi revela un escriptor d' empenta en nostra parla al mateix temps qu' un

entussiasta per la mateixa. Y no dihém res de la erudició y pacientíssim treball que l' obra suposa perquè d' un y altre n' hi ha esmersat á lo inconcebible.

Per altre part, deixantlos portar per las consideracions que sa lectura nos ha suggerit, hem donat al present article una extensió que las condicions de LO CATALANISTA no permeten allargar mes y gayre be 'ns plau, perquè en realitat un treball d' aquesta naturalesa no 's discuteix ni s' analisa y en tot cas no seriam nosaltres los que á tant nos atrevíssim. Una obra aixís, per part dels que no podem ó no solém escriurer mes que á las palpentas, s' admira y 's recomana com ho fem encarescudament á tots aquells que volguent guiar bé sa ploma desitjan fugir de la incorreccions en que, y no voluntariament, cayém ben sovint los que escribim enmenats tant sols per la entussiasta passió que sentim per lo de casa.

JOAN FREIXA Y COS.

DISCURS

llegit per lo president de la «Lliga de Catalunya», don Joseph M. Valls y Vicens, en la sessió inaugural dels treballs d' aquest any.

Senyors:

Per segona vegada, la una en representació, l' altra de dret, ocupo aquest honrosíssim lloch al que m' havéu vosaltres enlayrat ab vostres sufragis, no segurament per mos mérits, sino sola y exclussivament per vostra benevolensa. Home de negocis, dedicat á la agitada vida comercial, sempre combatuda per tota mena de vents y d' inquietuts; ab temps may sobranser pera esmersarlo en altres assumptos que no sian los propis de la esfera d' acció en que ma activitat, á modo de llum en plé oxígeno, deu desenrotllarse, m' havéu designat pera 'l desempenyo d' aquest càrrech que segurament resultaria superior á mas forsas y á mas mateixas aptituts, si volgués amidar aquellas y comparar aquestas ab las de mos meritíssims predecessors, tots y cada un dels quals, rendint tribut á la més estricta justicia y sense fer escarafalls d' una falsa modestia que no m' es propia, haurían de convenir ab mí que valen indubtablement molt y molt més que no pas jo. ¿Per qué, donchs, m' havéu elegit? per ma persona? per mas conviccions? Si per aquella vos hauréu equivocat, puig poca cosa val y significa. Si per aquestas, cert es que las tinch fermas y arreladas, pero temo que lo pesant del càrrech sia superlor al desitj de desempenyarlo segons vosaltres mereixéu. Ab tot, confio eixirne ab lo

menor detriment possible de vostras mateixas confiansas per comptar, com compte, ab lo valió concurs de mos caríssims companys de J. D. y ab lo de tots y cada un de vosaltres, interessats, com jo mateix, en anar avant y portar á la nostra Corporació, á nostra amadíssima «Lliga de Catalunya» al lloch d' honor que li correspon per son passat y per la noblesa de sas aspiracions futuras.

Difícil y prenyada de tota mena de contrarietats es la época que atravessém. Las circunstancias son cada dia més graves y 'ls aconteximents que van succehintse, com correus de naixensa, avisan la proximitat d' un gran cataclisme. Tot fa meditar y pensar; tot obliga á n' els homes, en quin cor hi resta encara l' amor á l' ayre del terror y la fé en las grans ensenyansas de la historia, á sustráures de la vida externa, á prescindir de las apariencias, á fugir de sofismas y subterfugis, pera recullirse en la anímica ó interna y estudiar la manera de salvar, d' aquesta societat desballestada, corcada y corrompuda, 'ls elements sans qu' encara hi quedan pera reconstituhir en son temps lo que, essent obra de Deu, han volgut los homes plens d' orgull, escéptichs y despótichs que pertanyen á la generació que s' acaba, capgirar, modificar y suprimir, arrambantho tot y passant per sobre de tot, á manera de riuhada inmensa que, porque ha allisat plá y montanya en un moment determinat ab lo nivell de sas ayguas y ha esborrat las sevas voras, se creu que aquellas no han de tornar á son lloch ni respectar los contorns d' aquestas, deixant que 's vegin de nou lo plá cubert d' herbeig y 'l turonet hermós y la fondalada ombrívola, cantanthi en cada lloch las aucellas que hi feren llur niu y amostrant desde 'l respectiu branquilló las flors llurs colors y llurs formas enciseras. Nò; no pot ser aixó. Pera que hi hagi armonia, es necessari que cada cosa ocupi son lloch, que cada organisme desempenyi sa funció propia; que tot segueixi y obri, en una paraula, segons las lleys que li son naturals ó que, desde la eternitat, las hi foren senyaladas. Alteréu aquestas en cualsevol orde, y vos trovaréu ab la més espantosa confusió ó ab lo impotencia més crudel y esglayadora: tombéu lo curs dels rius y determinaréu inundacions; aixugéulos, y la seca assolará la terra. ¿Quí intentarà fer mudar de camí al sol? Quí desviarà ni una miléssima als astres en llur magestuós camí en la immensitat del espay? Si l' home fos capás de conseguirho, si arribés á poguer imposar lo sagell de son despotisme á n' aqueixos mons, en quints limits deu aturarshi ab major impotencia encara que 'ls mars en sas barreras de lleugera sorra, ben prompte 'ls unstoparían contra 'ls altres y al cruixit esgarrifós de llurs ossamentas desapareixeria ell mateix, com una bolva miserable, entre tanta desolació y ruína. Fins en un orde secundari, reduhintho no més á lo que 'l sér humá pot sobre d' aquest cosmos que 'n dihém son cos, se troba agarrotat de peus y mans pera atentar contra sa constitució admirable, de manera, que de volguerlo solzament subjectar á las lleys de son capritxo ó als abusos de sa llibertat, n' hi prevenen malalties terribles y, en molts

ocasions, la mort mateixa. A cap home que estigui en son cabal judici se li acudirà la idea, per exemple, d' enganxarse 'ls dits pera ferne una sola pessa ab la excusa de que podrà servirse millor y ab més profit de las mans que no pas guardant á cada un de sos tan sàbiament combinats components, la seva natural disposició y funcions propias.

Subjectat, donchs, l' home, mal que li pesi, á n' aqueixas lleys sobiranas que 'l van seguint desde son primer bressol á través dels sigles y de las edats y de las civilisacions, ha intentat, no obstant, moltes voltas sustraureshi, mod ficarlas, alterarlas, suprimirlas, negarlas; y per lo mateix, ha cobejat aspiracions insanas, ha plantejat problemas insolubles, ha despartat ódis y envejas criminals, ha causat revolucions espantosas, ha adorat ideals abominables, ha comés injusticias que claman eternament reparació ó venjansa y ha llsentat pobles contra pobles cogitantillos á abrahonarse ab més fúria que las feras del desert quant s' embesteixen famolencas á la farúm de la sanch y del carnatje.

Y á n' aixó van, senyors, «aqueixos ridiculs constructors de nacions—com ab gráfica paraula los hi diu lo sábi autor de *La Tradició Catalana*—que volen—afegeix seguidament—formar pobles ab la eficacia de sa paraula, segons l' ideal que s' han format en llur magí; sí, aqueixos llegisladors que, al dictar lleys, no tenen en compte lo poble qui las ha de practicar, sino tan solzament á sí mateixos.»

Mes no 'ns detindrém, en ressenyar ni tan sols en breu noticia 'ls diferents daltabaixos y las oposadas corrents que han passat per sobre de la Humanitat flagellantla á voltas d' una manera dolorosa; ni 'ns ocuparém de las doctrinas que s' han anat succehint y cambiant, formant escolas á modo d' onadas may interrompudas en lo gran Océa de la activitat humana: nostra present dissertació es més humil, y es més concret lo nostre objecte. Fills d' un poble que ha suferit y está sufrint las consecuencias dels disbarats propis, y més encara las imposicons d' un altre que procura anularlo y reduhirlo á la impotencia, á la negació, al no res, haurém de limitarnos á n' ell y encara aixís, fentho de la manera més rápida y condensada que possible 'ns sia.

Quan á Europa s' anaren formant los pobles que han constituhit las nacions que 's reparteixen en son terror, se constituhi com tots saben, entre ells y ocupant lo primer rengle, la que un dia fou la gran y esplendorosa Confederació Catalana-Aragonesa. Inspirantse sempre en las lleys naturals á que avans nos referíam, alletada ab la sava vigorosa y purificadora del Catolicisme, recordant é instruhintse en las grans ensenyansas del poble llatí, guardadora fidel dels pactes que contreya, respectuosa ab la font de la Tradició en que basava sas lleys y sas costums, sense ambicions insólitas, ferma en sas conviccions, senzilla en sas relacions internacionals, forta de bras y noble d' esperit aná formantse, tot vorejant los naturals defectes á que están subordinadas las cosas humanas, aquesta nostra gran Nationslitat que arribá á ésser la primera en

re las de la fillada immortal de Roma dels Cèssars y dels Papas. Y dich gran, no precisament per son territori, tot y essent extensíssim, ni per sas conquestas que l'acreditan d'heròica y valenta, sino gran per sas institucions admirables, per sas sàbias lleys, per la puresa de sas costums, per son geni comercial, per sa activitat may desmentida, per sa política honrada que la feya ésser lleal ab sos amichs y aliats, y noble y generosa ab sos enemichs fins los més traydors y falsos. No'm deixarán mentir las colossals figuras de casi tots nostres comtes y Reys, engranall admirable que cap dinastia pot presentar parionantla ab la de la Casa de Barcelona, ni 'ls noms dels nostres eximis homes públichs, de nostres almiralls y guerrers, dels nostres filosops, sàbis, poetas y artistas; ni menys encara 'm farán quedar malament las nostras grans Institucions, nostras immortals Corts y nostres Concells, y nostra Generalitat de Catalunya y nostres Gremis venerables, y nostres Cònsuls representatns de nostre nom y de nostre comers en tota la cosa llevantina y la que limita l'Àfrica y la que per l'Assia s'enllassa ab la Europa fins á trobar Constantinopla pera després anar vorejant tota la del mar llatí, nostre Mediterrani, en quins ports y fins en sas més amagadas calas hi entravan nostras naus com si s'abrigallessen sots lo raser del port mateix de la ciutat de Barcelona! no, no 'm deixarà mentir res la nostra passada Historia, mentres no se li afe-giren fulls postissos, pera afirmar una vegada més la veritable grandesa de nostra anyorada Nacionálitat, ó sia, aqueixa grandesa que 's basa en la honradés propia, no amassada ab llàgrimas y sanch dels altres com ho son la majoria de las que nos enlluhernan y quinas miserias tapan moltes y moltes branques de llorer obtingudas casi sempre á destralladas en los anomenats camps de la victoria!

¡Quina, entre las nacions, podia llavors dirse més que ella ditxosa! Pera convencers de la veritat de la nostra afirmació, no cal més que fixarse en la constitució admirable y cristiana de la seva familia, aquesta institució mare, causa y fonament ensemps de tota societat civilisada. ¿Quina podia compararse ab la nostra?; ¿quina, més que ella, s'ha presentat jamay tan sàbiament organísada, tan senzilla de costums, tan vigorosa en son desenrotlló?; quina, de arrels tan fondas, tau dreturera en sos actes, tan compenetrada del amor cristiá? Ho dich ab orgull y sense pretendre alabarnos cosa pròpia: no 'n trobaréu pas cap que la superi; pocas, ben pocas que l'igualin. Jo vos prgunto; ¿en quina lligislació hi trobaréu l'un del testament sacramental, avuy per vergonya nostra, casi d'us impossible fora de la catalana? ahont la llibertat inviolable del pare de familia repectada per la ley y desde 'l Rey al últim de sos vassalls com á cosa sagrada? en quin país aqueixa entitat hermosa y típica de la nostra terra anomenada «Senyora y Majora»? ¿de quins homes s'ha dit ab més veritat y justicia que dels antichs catalans que valia mes una paraula d'ells que una escriptura? ¡Com coincideixen l'explendor de nostra Nacionálitat ab l'explendor de nostra familia! com, de la sava d'

aquesta, ne prevenia lo vigor d'aquella! Y no es res d'extranyar, per quant es veritat axiomàtica que 'l nivell dels pobles està en relació ab la moralitat y organisació de las familias que 'ls constituheixen. No anéu gayre lluny pera véureho, miréu l'estat que en conjunt ó en general presenta actualment la familia y vos esplicaréu lo per que de la degeneració de la moderna societat, aixís á fora com á dins de casa nostra.

Pero, reprenent nostre principal objecte, nos trobém ab que mentres s'anava constituint y creixent nostra Nacionalitat, á l'altra banda de la Marca, pel cantó de ponent, entre lluytas de segles y barreja de rassas, volgüent seguir y adorar á la Creu, pero anyorant á la Mitja-Lluna, se formava un altre poble al qual la influencia oriental y 'l viure sempre en guerra li comunicá un esperit aventurer, en orgull indomable, una fatuitat avassalladora y molt propia d'aquella epoca en que l'escriure y 'l llegir eran consideradas cosas vils y despreciables, no fent *hidalgo* més que 'l maneig de las armas y de la llengua. Organisme compost de tant heterogenis elements, sols podia solidarse per la imposició del més fort y estendres arreu per rahó del major número. No vos faré una, ni tan sols lleugera descripció de lo que allavoras, ab nosaltres, lo mon civilisat anomenava Espanya. Aquellas dinastias casi sempre en lluyta ab si mateixas y anant á demanar sovint socors als alarbs, los enemichs de totes, per mútuament aniquilarse y destruhirse, haurían segurament desaparegut ó s'haurían convertit en una segona Turquia, si de part d'ensá no hagués ja existit robusta y ben organizada una gran Nació que las ajudá á las Navas, las hi conquerí un regne y en los moments suprèms, sufrint las consecuencias de las africanas embranzidas, no hagués deturat aquell devasall de gent que amenasava á la mateixa Europa. Mes de vuyt segles degueren pasar pera que refosas las unas ab las altras y dominant per sobre de totes ellas la dinastia castellana, s'unissen aquells pobles pera formar la genuinament dita nacionalitat espanyola, pera lo cual fou precís que, com en altras ocasions, hagués d'ampararse de la Corona Aragonesa sense la qual á horas d'ara qui sap en que parat hauria per desgracia seva y fortuna nostra.

Es un fet sobre 'l qual no sé que s'hi haja fixat l'atenció dels que s'han ocupat ó s'ocupan de las cosas de la nostra Terra. Pero sia com sia, me permeto reclamárvoshi la vostra. Fullejeu la historia de la antigua Ibèria, mireula en la época romana; seguíula en la gòthica, compareula en la de la Reconquista, entretinguéuvos en la mitj-eva y en la moderna y acabéula en la present y trobareu que 'ls actes que son causa de desolació y ruina pera la Península ibérica, tenen lloch ó se desentrotllen casi sempre en terras que tems á venir havian de formar los Regnes de Castella, y que quants ja salvan ó li preparen los camins pera sa independència, sa prosperitat y son ulterior imperi, ó s'realisan en la que fou Nacionalitat Catalana ó tenen lloch en aquellas altras Pirenaicas que avuy per avuy y com la nostra, bregan, lluytan y gemegan ansiosas

de recobrar la personalitat perduda en aqueix *mar mort* de Madrid ahont s' ha encarnat l' odiós Centralisme que á totas las aclapara.

(Continuará)

LITERATURA

LA DAMA NEGRA.

Mes no comptava ab l' amor, ab aquell noyet trapacer, d' ulls vius, de carns rosadas y molsudas y riolera boca, gran fahedor de miracles.

L' amor, convertint al Sastret en atvocat, en missioner, en apóstol ó en curandero, segons las circunstancias, havia anat vencent en tal manera la preocupació—de la bona dona,—que la girá com una mitja... «Demá m' hi puch trobar jo!...—li digué—Y, repari: ¿Vosté, que hi tindria que veure?... Si portan el pecat á sobre, que millor que corretgirlos hi ab l' exemple?... No sab com se 'n van las tacas?... A copia de freg!... Donchs be: no 'ls refugim el medi. Además ¿no 's guanya 'l cel ab obras de misericordia?... No som cristians?... Contesti...!»

Al arribar á lo del remey es quan la dona 's declará vensuda... No era qüestió de metges, sino de caritat; no eran potingas lo que necessitava ella, sinó una mica d' amor per part de aquest pròxim que l' abandonava, que la villpendiava!...

Y com la bona de la dona, sobtada per l' apassionament del Sastret, descobrint en la terquedat de son fill una part d' aquell amor que reclamava pera la *dama negra*; afició que ja li havia notat, més que li passá desapercibuda, per atribuhirli consemblants preocupacions, las que l' embargavan á n' ella; entre combatre un sol mal ó deixá arrelarne de nous, obtá per lo més sencill; prenentho, per altra part, com á remey á llur encomanada ganduleria, estantissa ja, per falta de ferm estimul y, entenent que á n' els de dalt els faltava una vetlladora, s' oferi pera tal cárrech.

Ningú se 'n extranyaria... Ningú hi tindria que dir... Era un de sos tants oficis... Además, una obra bona, una obra de misericordia, com deya 'l noy, tot bon cristiá 's veu obligat á ferla!...

Y la transcendencia d' aquell pas, pera 'ls fins del Sastret, es feu aviat tant remarcable, que la notá tot el barri...

Discutida la presencia de la mare del Sastret, en el pis de dalt, quina actitud s' acceptá com á conforme, sobre tot, observant que son fill es mantenía en el mes formal retrahiment, aquell signe cabalístich, aquella fatídica senya qu' entreveyan en el plaó de la porta, com imaginari conjur de bruixas y que no era altre cosa que barrueria del pintor, desaparegué tot duna... Ja no era porta malehida, la de la *dama negra*, sino una porta plena d' engrut y ab regaleras de color, com a llagrimalls, enterament igual, mirada ab detenció, que las dels demás pisos!... Alentada per aquella ex-

tinció de condemna, la vehina del costat, s'atreví fins á palparla... La porta era ajustada, y com, palpant, palpant, s'obrí, fent grinyolar y tot las frontissas sens adonarsen es trobá á dintre... Primer hi allargá 'l nas; après hi passejá 'ls ulls, resseguint com á polissons els dintres; la veu de la sastressa, qu'acabava de pujarhi, va sobtarla, y allavors posá en joch la seva.

—¿Qué diu que ja vá per bé la malalta?...

—Per ara, grat s'ía á Deu!... Entreu!... Entreu!... ¿No sou la Pepa d'aquí al costat?...

Y ben pregada hi matá tres horas ...

De la Pepa 'n vingué la Llucia, encaminada pel Sastret, al atrassarla á sa mare, de la Llucia la Pona, que anava á darrera de la Pepa per un recado; de la Pona la del sereno, que no sabia ahont era la Pona y la necessitava pel llibant del pou; y aixís, per l'ordre de successió imposat per las relativas distancias, las donas, primer, y alguns dels homes, després, ab escepció de 'n Sisó y del Sastret, entre aquestos, y de la Calandria y la Tuvás entre aquellas, s'hi dexaren caure 'ls demés vehins... El goig de la *dama negra* anava creixent de dia en dia... Era un moviment d'expansió qu'anava de dins en fora ab la impetuositat d'una escopetada... 'L metge se 'n adoná pel pols; 'ls demés peis ulls, d'hora en hora mes clars, com si la glassa d'un dol, del dol de sa desgracia, s'escorregués á toms, tibada pels misteriosos dits de la Caritat, quin retornador alé regoneixia en tot ella.

D'aquellas escepcions en sas visitas no 'n feya gens de cabal... Las unas se las explicava; l'altre, la del Sastret, la comprenia... La comprenia y, mes encara, l'agrahia... Li parlavan altre cop tan clar, li anavan tan dretament al cor, aquellas notas del acordeon del Sastret, que se 'n pujavan cada vespre amunt, amunt, fins á son pis, fins á son quarto, fins á sa mateixa arcoba, represas d'ensá que 'l metge la doná d'alta, d'ensá que la permeté llevar y trastejar y *esbargirse!*... «Pobre Sastret»...—se deya, espongíntseli 'l cor y apuntantli las llágrimas!...

En cambi, l'ausencia de las del devant, de la Calandria y la Tuvás, ab tot y esplicársela no las anyoraba. La nafra de sa rivalitat era encara en ella tant fresca, tant tendre, que 'l més lléu de sos frechs la endanyaria pera sempre!...—Be prou hem guanyat!...—pensaba, ponderant sa sobta rehabilitació.—Ja se m'acostarán!... després!... Quan la conciencia 'ls remordeixi!.. Quan reconegan llurs errors!...

Y sens ánimo venjatiu ni espera de satisfacció, 'ls emplantava pera aquells llunys, per aquells ilusoris temps, quin calendari entrelluscava en lo mes pregon de sa fantasía...

¡Quan distint pensavan *ellas*, en aquells mateixos instants, en tant *ella* las perdonava!...

Jelosas de sas vehinas per el *rendir* prestat á n' *aquella*, acció de simpatia de la que s'adonavan més encare pel natural refredament esdevingut

en sas relacions, la tírria 'ls pujá de grau... No s' ho podian empassar que la dominació d' *aquella vespa* arribés á tal punt!.. Qu' ab sos *nyeus, nyeus* y sas papereries fes anar endoyna á tot el barri, posantsel á dessota la sabata jugant' hi á sa voluntat com el coix ab els aucellets ó 'ls *arrenca-caixals* ab las anellas!... Per forsa havia d' esser bruixa pera obrar semblants *miracles!*.. Ah!... Pero no se 'n mofaría!... ¡Quin' una la Calandria!... Li retorsaría la llengua... La 'n fería á quartos, á cops d' estisora com una gallina!... Li treuria 'ls ulls, aquells ulls entremiliats, apesar de son sossego, qu' eran els caus de sas embruixadas!... Qué se jó!... Tot, tot; menos reparar en sa culpa, menos adonarse de sos defectes, menos indagar la causa d' aquell general deniament, motivat per sa ordinariesa y repugnants instints (la Tuyetas sols obedia) pera esmenarse 'n á temps y regularisar en endevant sa conducta...

(Continuará)

JOAN PONS Y MASSAVEU.

NOVAS

Está exposat en los aparadors de la ebanistería del senyor Orobitg un magnífich retrato del popular actor cómich de la companyia del teatro Romea de Barcelona, don Jaume Capdevila.

—Se trova fent lit, lleugerament indisposat, nostre amich y compatrici don Joan Sallarés y Plá.

Fem vots per son prompte restabliment.

—La suscripció iniciada á Tarrasa, á favor de las familias de las víctimas de la explosió d' un polvorin en Palma de Mallorca, ha donat un resultat de 2.010 pesetas, qual cantitat ha sigut enviada á son destino.

—Han transcorregut las festas de Nadal sens cap contratemps desagradable, havent disfrutat d' una temperatura impropia de la estació en que 'ns trovém

—Diu «L' Oloti»:

«Sabém per bon conducte que en lo santuari de la Mare de Deu del Coll, prop de Susqueda, en ocasió d' unas petites obras que s' efectuavan en una cantonada de la iglesia, en la part exterior, se descubrí una abundantísima colecció de monedas que en lo primer moment se creyan que eran xavos, pero que més tart s' adonaren que eran de plata. Segons sembla, 'l número de monedas puja á moltes centes, y hem tingut ocasió de véuren alguna mostra en mans d' un distingit coleccionista, qui no dubtém que dintre poch donará coneixement del estudi que n' está fent.

També tenim entès que 'l capellá de dit santuari pensa fer present de la major part de la troballa al senyor Bisbe de Vich.»

—Dijous passat, morí en Barcelona nostre amich y company de causa lo jove don Joan Jaumandreu y Frigola, decidit sóci del Centre Escolar Catalanista, en qual Associació comptava fondas y verdaderas amistats.

Acompanyém á tota sa familia en lo sentiment per pérdua tan dolorosa.

—Hem rebut de la Academia Católica una detallada memoria explicatoria de dita Associació, de la que n' es Consiliari l' il·lustre compatriota Dr. Sardà y Salvany. La sobredita Academia te vida molt próspera, ja que conta ab 177 socis actius, 15 honoraris, 71 protectors y 85 en la secció de S. Lluís Gonzaga.

—Diu lo «Setmanari Catalá» de Manresa:

«No hem pogut repartir enguany, per motius ben independents de la nostra voluntat, lo Códice Canyelles que haviam ofert á nostres suscriptors. En lloch de dita obra hem passat juntament ab lo darrer número, los escrits del qui fou nostre malaguanyat director en Lluís Espinalt y Padró, formant un interessant y luxós volúm, que no dubtém que haurá sigut del cumplert agrado de nostres abonats».

—En vista de noticias confidenciales y dels telégramas publicats per alguns periódichs, la Lliga de Productors del Príncepat de Catalunya telegrafia'l dia 23 del actual al senyor ministre d' Estat, lo següent:

«Excm. Sr. Duch de Tetuán.—Madrid.—Rumors novas negociacions tractat comers ab Alemania despertat inquietut industrials. No poguent dubtar criteri proteccionista V. E. preguém nos autorisi donar seguretat á las industrias novas ó quina situació hagi cambiat desde última informació que res se farà sense rectificar datos necessaris.—President Lliga Productors Príncepat Catalunya, *Zulueta*.»

En contestació á aquest telégrama 's rebé ah r lo que segueix:

«Ministre Estat al Sr. Zulueta, President Lliga Productors.—Barcelona.—Madrid 24. 12 1'55 t.—Careixen en absolut de fonament noticias á que 's refereix son telégrama.»

—Del mateix Ministeri rebé també la Lliga ahir una comunicació donantli compte de la tramitació que s' ha seguit pera que 'l Gobernador general del Canadá inclogui á Espanya en la llista dels païssos que tenen dret á las ventatjas del tractat franch-canadench que 's posá en vigor lo 14 d' Octubre últim, quins beneficis, que son importantissims, especialment pera 'l vi, deuen ferse extensius á nostre país en virtut del *modus vivendi* concertat ab Inglaterra l' any prop passat, en lo que 's concedeix als productes d' Espanya y sas colonias en la Gran Bretanya. sas colonias y possessions xtrangeras, lo tractat de nació més afavorida, no havent sigut, per lo tant, necessari concertar cap tractat especial, puig han bastat senzillas indicacions diplomáticas per part d' Espanya.

—En lo Consell de representants de la Unió Catalanista reunit lo pasat diumenge resultaren elegits pera formar la Junta Permanent del any 1896, los senyors don Pau Sans y Guitart, d' Hospitalet de Llobregat, president; don Andreu Pons, de Manresa, tresorer; don Mario Goda, de Castelló d' Ampurias, vocal, don Joseph Puig y Cadafalch, de Mataró, vocal y don Ernest Moliné y Brasés, de Barcelona, secretari. S' adordá celebrar la vinenta Assamblea á Vich, los dias 25 y 26 de Maig discutintse 'l tema: «Administració en general.»

—Aquesta tarde tindrà lloch en lo teatro Euterpe una extraordinaria funció posant ab escena las zarzuelas en un acte *La fuente de los milagros*, *Ki ki-ri ki* (catalana) y *Tiple en puerta*,

Per la nit *Ki ki-ri ki*, *Caramelo* (estreno, y *El duo de la africana*.

LA ÚLTIMA Y MES PRACTICA INVENCIO'

TOT' HOM ES CAPÁS DE PRODUHIR FOTOGRAFIAS MAGNÍFICAS AB

LA CÁMARA FOTOGRAFICA "KODINET"

Es la cámara mes perfecta y práctica qu'existeix. Tots los coneixedors que l' han vist y s' han servit d' ella d' uhen, unaniment, qu' es una maravella. Ab privilegi en tots los pahissos del mon. Fa la fotografia cuadrada, rodona ó de diferent forma. Conté una gelatina que 's poden pendre 25 fotografias sens obrir ni carregar la Cámara.

Las fotografias, perfectament agudas y claras, poden engrandirse fins 15 x 20 centímetros. Está ben construïda y acabada ab molt gust, essent la part principal de alumini y es molt lleugera. Pot durse á la butxaca. Son maneig es tan sencill qu' ab las instruccions ilustradas que acompanyan cada aparato, cualsevol noy ó noya pot produhir y acabar complertament tota la fotografia.

Tot lo que ha de fersé es apretar un botó y queda presa la fotografia.

Com garantia de las excelents qualitats y condicions de la «Kodinet» prometém retornar l' import rebut y pagar los gastos de ports, d' anada y tornada, si l' aparato no dongués los mellors resultats.

PREU: complert, 25 pessetas.

Se remet á tots los pahissos, port pagat y lliure de drets, contra 'l re-
cibo del import. La mellor manera de remetre fondos es per medi de bi-
llets del Banch d' Espanya, en carta certificada.

DIRECCIÓ: E.T.C. BENEDIKY CIA., 27 ANN ST., GLASGOW (INGLATERRA).

*Se desitja immediatament en todas las localitats una persona inteligent representant. Se li donará bona recompensa, y no te de deixar la ocu-
pació ó residencia actual.*

Escriur en castellá. Lo port de la carta es de 25 cèntims.

Gran Café y Restaurant Colon.-Barcelona

Cuberts á 2'50 ptas. á escullir 3 plats de la carta (ó 4 sense escullir), 3 postres, pa y ví.

També s' atmeten abonos á preus ventatjosos. Servey es-
meradíssim. Concert todas las nits per un QUINTETO.

Restaurant Colon, Rambla, Barcelona

Jochs Florals de Barcelona de 1895

Forma un tomo de 464 planas, esmeradament imprés, contenint tots los treballs en prosa y en vers premiats aquest any.

Se ven en las llibrerías de Verdaguer, Puig, Lopez y Masó y Casas y en la Imprempta «La Renaixensa».

BANCH DE SABADELL

Pren á descuento y negociació cupons Interior, Exterior, Amortisable y Billets Hipotecaris Isla de Caba, venciments corrents.

Horas de despatx: de 9 á 12 matí, tots los dias feyners.

IMPREMTA. En la d' aquest periodich, carrer de Calderón, 36, se fan tota classe de treballs á preus reduhits.

Plegadors de cartró á las midas que 's desitxin, se 'n poden servir ab tota urgencia.

IMPREMTA TUGAS.-CALDERON, 36.

OBRA NOVA

TOPOGRAFIA MÉDICA

DE

Castellar (S. Esteban) ó del Vallès

PER

DON PERE VERGÉS Y VERMIS
LLICENCIAT EN MEDICINA Y CIRUJIA

De venda en casa son autor, en Castellar, y en la llibrería de «La Hormiga de Oro», Hércules, 3, Barcelona.

PREU 5 PESSETAS

Se compran sellos usats de correus, coleccions y correspondencia antigua ab sellos usats, particularment del any 1850 al 1870.

Dirigirse á Barcelona á D. Joseph Fernández Brabo, Corts, 132--2.º--3.ª. Informes en la Administració d' aquest periodich.

Imprempta y Encuadernacions de Pere Tugas, Carrer de Calderon, 36.—SABADELL